

POSTANOWIENIE

Dnia 24 listopada 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący)
SSN Krzysztof Strzelczyk (sprawozdawca)
SSN Karol Weitz

w sprawie z powództwa K. G.
przeciwko P. S.A. w K.
o zobowiązanie i zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 24 listopada 2017 r.,
zażalenia powódki na postanowienie zawarte w punkcie I wyroku Sądu
Apelacyjnego w (...) z dnia 3 kwietnia 2017 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1) uchyla zaskarżone postanowienie w części dotyczącej odrzucenia apelacji w zakresie dotyczącym roszczenia o ustalenie zobowiązania strony pozwanej do uiszczenia na rzecz powódki rocznej opłaty w wysokości 3% wartości rynkowej nieruchomości,**
- 2) oddala zażalenie w pozostałej części,**
- 3) pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

W sprawie z powództwa K. G. przeciwko P. S.A. z siedzibą w K. Sąd Apelacyjny w (...) postanowieniem zawartym w wyroku z dnia 3 kwietnia 2017 r. odrzucił apelację powódki w zakresie dotyczącym roszczenia o ustalenie zobowiązania strony pozwanej do uiszczenia na rzecz powódki rocznej opłaty w wysokości 3% wartości rynkowej nieruchomości oraz roszczenia ewentualnego o zobowiązanie pozwanej do wykupu nieruchomości. Jak wynika z uzasadnienia tego rozstrzygnięcia Sąd Apelacyjny uznał, że roszczenia te zostały zgłoszone po raz pierwszy przez powódkę dopiero w toku postępowania apelacyjnego, a więc sprzecznie z art. 383 k.p.c. i stąd jej apelacja w tym zakresie powinna podlegać odrzuceniu na podstawie art. 370 oraz 373 k.p.c.

Powyższe postanowienie zaskarżyła powódka zarzucając m.in. naruszenie art. 383, 370 w zw. z art. 373, art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c., wnosząc o uchylenie zaskarżonego orzeczenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie zasługuje na uwzględnienie jedynie w części.

Zgodnie z art. 383 k.p.c. w postępowaniu apelacyjnym nie można rozszerzyć żądania pozwu ani występować z nowymi roszczeniami. Jednakże w razie zmiany okoliczności można żądać zamiast pierwotnego przedmiotu sporu jego wartości lub innego przedmiotu, a w sprawach o świadczenie powtarzające się można nadto rozszerzyć żądanie pozwu o świadczenia za dalsze okresy.

Powódka w pozwie skierowanym przeciwko P. S.A. z siedzibą w K. wniosła pierwotnie o usunięcie słupa energetycznego wraz z przewodami i likwidacją strefy uciążliwości od linii wysokiego napięcia 220 kV z działki powódki położonej w gminie L. Ponadto domagała się zasądzenia od pozwanej wynagrodzenia za bezumowne korzystanie przez ostatnie 10 lat wstecz licząc od daty uprawomocnienia się wyroku. Jako żądanie ewentualne, na wypadek oddalenia powództwa, powódka zgłosiła żądania zasądzenia kwoty 4 095 167 zł tytułem wynagrodzenia za zmniejszenie wartości nieruchomości przez posadowienie instalacji 220 kV na i nad działką powódki, za bezumowne korzystanie z niej przez ostatnie 10 lat oraz ustanowienie służebności przesyłu.

Powódka w piśmie z dnia 18 marca 2015 r. złożonym jeszcze w toku postępowania przed sądem pierwszej instancji zmodyfikowała swoje żądanie w ten sposób, że wniosła o usunięcie słupa energetycznego wraz z obszarem ograniczonego użytkowania, ponadto o zasądzenie wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z części nieruchomości objętej obszarem ograniczonego użytkowania za okres 10 lat wstecz w kwocie 1 468 040 zł oraz o zasądzenie od pozwanej spółki wynagrodzenia za obniżenie wartości nieruchomości obejmującej działkę ew. 82 w wysokości 178 047 zł za każdy rok na przyszłość, jak również za lata ubiegłe.

W toku postępowania apelacyjnego powódka pismem z dnia 26 września 2016 r. podtrzymała dotychczasowe roszczenia oraz dodatkowo wskazała, że w związku z trudnościami pozwanej spółki w spełnieniu warunków bezpieczeństwa określonych w niniejszym piśmie zdecydowana jest „zrezygnować” z roszczenia usunięcia słupa wraz z przewodami emitującymi pola elektryczne oraz z żądania wypłaty odszkodowania za bezumowne korzystanie z jej nieruchomości pod następującymi warunkami: wykupienia całej nieruchomości i wypłacenia odsetek od tej sumy od daty złożenia pozwu t.j. od dnia 3 września 2008 r. w wysokości 3% w stosunku rocznym.

Na tle tak zaprezentowanych zmian i doprecyzowania powództwa nie może być wątpliwości, że trafny jest zarzut zażalenia, iż powódka zgłosiła żądanie zobowiązania pozwanej do uiszczenia rocznej opłaty w wysokości 3% wartości nieruchomości na przyszłość jeszcze w toku postępowania pierwszoinstancyjnego. Żądanie to zostało sformułowane w piśmie z dnia 18 marca 2015 r. na k. (...), w punkcie 3, a więc zgodnie z wymaganiami art. 193 k.p.c. Co prawda powódka sformułowała je literalnie jako żądanie zasądzenia wynagrodzenia w kwocie 178 047 zł „za obniżenie wartości całej nieruchomości”, ale jednak w wyjaśnieniu wskazała, że roszczenie to wyliczyła jako 3% opłaty rocznej wyliczonej wedle operatu szacunkowego wskazującego na wartość nieruchomości. Oznacza to, że zgłoszone roszczenie może być uznane za tożsame z tym, które Sąd Apelacyjny uznał za niedopuszczalne, czyli żądanie zasądzenia opłaty rocznej w wysokości 3% wartości nieruchomości na przyszłość. Nie bez znaczenia jest, że powódka w chwili zmiany powództwa nie była reprezentowana przez kwalifikowanego pełnomocnika i nie formułowała swych żądań z dostateczną precyzją. Kontekst złożonych pism

wskazuje jednoznacznie na zamiar powódki dochodzenia roszczenia za obniżenie wartości nieruchomości w przyszłości, czyli za okres od uprawomocnienia się wyroku, w odróżnieniu od pierwotnie zgłaszanych roszczeń o zapłatę z tytułu bezumownego korzystania za okres sprzed wniesienia pozwu. W tym stanie rzeczy nie można uznać, że to żądanie powódki było zgłoszone zbyt późno i że powinno podlegać odrzuceniu.

Odmienne jednak należy ocenić żądanie, nazwane jako ewentualne dotyczące wykupu zajętej nieruchomości. Żądanie takie po raz pierwszy pojawiło się w piśmie powódki z dnia 26 września 2016 r., a więc w toku postępowania apelacyjnego. Nie można przy tym uznać, że żądanie to, zgodnie z art. 383 zd. 2 k.p.c. stanowi dopuszczalne zastąpienie pierwotnego przedmiotu sporu innym przedmiotem. Warunkiem takiej zmiany jest bowiem to, aby nastąpiła zmiana okoliczności, a powódka na zmianę taką się nie powołała. Stwierdzenie powódki w piśmie z 26 września 2016 r., że zgłasza to roszczenie w związku z trudnościami w realizacji jej głównego żądania w kwestii bezpieczeństwa nie spełnia tego warunku. Ponadto wskazane żądanie zostało zgłoszone warunkowo, a nie jak twierdzi powódka ewentualnie. Nie zgłosiła ona go na wypadek nieuwzględnienia żądania głównego, a jedynie wskazała, że gotowa jest „zrezygnować” z roszczenia usunięcia słupa wraz z przewodami emitującymi pola elektryczne oraz z żądania wypłaty odszkodowania za bezumowne korzystanie z jej nieruchomości w razie zaspokojenia jej żądań. Tak zgłoszone żądanie wskazuje na propozycje ugodowe skierowane do strony pozwanej, a nie może być uznane za bezwarunkowe żądanie wydania rozstrzygnięcia przez sąd.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie (art. 398¹⁴ i art. 398¹⁵ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.)

jw

r.g.